

ANLAMLANDIRMA TEORİSİ VE ANLAMLANDIRMA ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI: BİREYLERİN ÇEVRELERİNDEKİ DAVRANIŞLARI, OLAYLARI, İŞARETLERİ VE FARKLILIKLARI ANLAMLANDIRMA DURUMLARI*

Türker TUĞSAL**

Geliş: 20.12.2018 / Kabul: 06.04.2019

DOI: 10.29029/busbed.499888

Öz

Anlamlandırma, bireylerin meydana gelen olayları bilinçaltı ve bilinç düzeyinde yorumlaması ve neler olduğunu anlaması süreci olarak tanımlanmaktadır. Anlamlandırma ile ilgili literatürde birçok farklı araştırma olmasına rağmen; anlamlandırma ölçeğine rastlanmadığı ve literatürde doldurulması gereken önemli bir boşluk olduğu fark edilmiştir. Bu araştırmanın temel amacı ve literatüre katkısı özgün bir ölçek oluşturmaktır. Ölçeğin geliştirilmesi aşamasında öncelikle ilgili literatür gözden geçirilerek Smerek'in (2009) aktardığı bilgiler doğrultusunda Louis'in ve Weick'in (1988) anlamlandırma modellerinden esinlenerek 22 maddelik 5'li Likert tipi ölçekleme yapılmıştır. Kolayda örnekleme yöntemi ile 207 akademisyene elektronik posta aracılığıyla anketler gönderilip 104 geçerli veri toplanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini gösteren Cronbach's Alpha değeri yüksek güvenilirlik (0.897) düzeyinde bulunmuştur ve açıklayıcı faktör analizi sonucunda beş faktör ölçeğin değişkenliğini %66.186 varyans ile açıklamaktadır. Araştırmanın literatüre katkısı; ilk kez anlamlandırma ölçeği oluşturulmuş olmasıdır. İkinci katkısı; söylem, eylem, olgu ve olayların bir işaret olarak anlamlandırılması; belirsizliklerin azaltılarak, gelecekte olması muhtemel hata, kaza, kaos, kriz gibi kötü olayların tahmin edilebilmesine ve tedbir alınabilmesine imkân verebilir. Bu ölçeğin özellikle davranış bilimleri, örgütsel davranış, yönetim ve organizasyon

* 3.Uluslararası Sosyal, Beşeri ve Eğitim Bilimleri Kongresinde özet bildirisi olarak sunulmuştur.

** Dr. Öğr. Üyesi, Beykent Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, t.turker@gmail, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7585-4989>.

alanlarında yararlı olabileceği; ayrıca, davranış bilimleri ile çok yakın ilişkisi bulunan psikoloji ve iletişim bilimlerinin yanı sıra, siyaset bilimi ve askerî alanda fayda sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anlamlandırma, Anlamlandırma Teorisi, Anlamlandırma Ölçeği, Ölçek Geliştirme.

SENSE-MAKING THEORY AND SENSE-MAKING SCALE DEVELOPMENT STUDY: SENSE-MAKING THE BEHAVIORS, EVENTS, SIGNALS AND DIFFERENCES IN THE ENVIRONMENT

Abstract

Sense-making is defined as the process by which individuals interpret the events occurring at the level of the subconscious and consciousness and understand what is happening. Although there are many different types of researches in the literature related to sense-making; it is realized that there is not any sense-making measurement tool in the literature and there is a gap that should be filled. The main aim of this study and its contribution to the existing literature is to create an original scale. At the stage of development of the scale, firstly, the related literature was reiterated and based on the information given by Smerek (2009), it was tried to form an item pool by using a 5-point Likert type scaling with 22 items. The surveys were sent to 207 academicians by means of easy sampling method and 104 valid data were collected. Cronbach's Alpha value, which indicates the reliability of the scale, was found to be high reliability (0.897) and five factors explained the variability of the scale with 66.186% variance. The first contribution of the research to the existing literature is; it is the first scale about sense-making. The second contribution of the research is; sense-making of discourse, action, facts and events as a sign can allow for the estimation and prevention of bad events, such as errors, accidents, chaos, crises which may be in the future by reducing uncertainties. This scale can be useful especially in the fields of behavioral sciences, organizational behavior, management and organization; in addition, it is considered that it can provide benefits in the field of political science and military as well as psychology and communication sciences which are closely related to behavioral sciences.

Keywords: Sense-Making, Sense-Making Theory, Sense-Making Scale, Scale Development.

Giriş ve Teorik Çerçeve

“Anlam; bir kelimededen, bir sözden, bir davranış ya da olgudan anlaşılan şey” olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr). Anlam kavramı ile ilişkili olarak anlamlandırma yapabilmek için; olgu, işaret, ifade ya da davranışların var olması gerekmektedir.

Anlamlandırma, Maitlis ve Christianson'a (2014) göre çevredeki ipuçlarını yorumlama ve eylem döngüleri yoluyla öznelarası anlam yaratma sürecidir. Gross'a göre (2010) ise anlamlandırma dış çevreden zihne giren izlenimlerin sonucunda oluşan durumsal farkındalık olarak ifade edilmektedir. Dougherty ve Drumheller (2006) sisteme yönelik bir şok ya da sistemde bir bozulma olması durumunda anlamlandırma olacağını ileri sürmektedirler. Bireylerin anlamlandırma yapabilmesine imkân verecek olan duygular bu bozulmayı sağlamaktadır fakat bireyler rasyonel iş uygulamalarına odaklanan duygusal rastlantılarla ipucu yakalama eğiliminde olmaktadır.

Karl Weick ile anılan Anlamlandırma Teorisi; yakın dönem araştırmacıların yoğunlaştığı, bununla birlikte literatürde halen gelişme alanı bulan bir konudur. 1970'li ve 1980'li yıllarda anlamlandırma ilk olarak bilgi ihtiyacı ve iletişimsel araştırmalar için bir yaklaşım olarak geliştirilmiştir. Anlamlandırma Teorisi araştırmacı ve teorisyenlerin ilgisini çeken bir konu olmaya devam etmektedir ve teori ile ilgili farklı yaklaşımlar ileri sürülmektedir. Bunların içinde en önemlilerinden biri Karl Weick'in Bilişsel Psikoloji Modelidir. İkinci önemli yaklaşım Louis'in Örgütsel Giriş Modelidir.

Weick (1988) canlandırmanın hem bir süreci, hem bir ürünü, hem de bir çevreyi canlandırmayı kapsadığını ifade etmektedir. Canlandırılmış çevre, canlandırmanın ürettiği değişimden kalan tortular olarak tanımlanmaktadır. Canlandırmanın ürünü ise yorumlara sebep olan düzenli, maddi, sosyal yapı olarak ifade edilmektedir.

Louis ise anlamlandırmayı mikro-bilişsel açıdan değerlendirmiştir ve üç süreci algılama, teşhis ve yorumlama olarak tanımlanmaktadır. İlk süreç olan algılama işaretlerin kavramsallaştırılmasıdır. İşaretler; değişimler, karşıtlıklar ve sürprizler olarak kavramsallaştırılmaktadır. Değişim, eski ve yeni durum arasındaki nesnel farklılıklar olarak tanımlanır. Karşıtlıklar ise; eski ve yeni durum arasındaki öznel farklılıklar olarak tanımlanmaktadır. Karşıtlıklar önceden bilinmemektedir ve kişiye özgüdür. Sürprizler ise; bireyin beklentileri ile fiilen gerçekleşen durum arasındaki farklılıklar olarak tanımlanmaktadır. Louis'in modelinin temel katkısı, sürprizlerin anlamlandırma sürecini tetiklemesidir (Smerek, 2009).

Değişimler, karşıtlıklar ve sürprizler tanımlama ve yorumlama süreci olarak incelendiğinde; bu bilişsel hadiseler anlamlandırma olarak tanımlanmaktadır. Smerek (2009) anlamlandırmayı, bireylerin bu olaylar neden oluyor ve bunlar ne anlama geliyor sorularına açıklama geliştirmesi olarak tanımlanmaktadır. Değişime, karşıtlıklara ve sürprizlere dayandırılan, bu açıklamaları ve anlamları şekillendiren çeşitli girdiler bulunmaktadır. Bu girdiler; geçmiş deneyimler, kişisel yatkınlıklar, yerel yorumlar ve düzenler, diğer bireylerden gelen bilgi ve yorumlar olarak sıralanmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Literatürde anlamlandırma kavramıyla ilgili çeşitli örgütsel konuların incelendiği görülmektedir. Güncel literatürde farklı disiplinlerde de olmak üzere; kültürel anlamlandırma entegrasyonu (Dyer, 2017), örgütsel ayarların adaptasyonu için anlamlandırma süreci (Ito ve Inohara, 2015), uluslararası işlerde anlamlandırma (Jakobsen, Worm ve Li, 2018), gelişen piyasalarda anlamlandırma (Kharchenkova, 2018), biliş, eylem ve çıktılar arasında iş piyasalarında anlamlandırma (Mattsson, Corsaro ve Ramos, 2015), stratejik yönetim muhasebesi ve anlamlandırma (Tillmann ve Goddard, 2008), finansal krizler ve anlamlandırma (Tuğsal, 2015), iş yaşamında duyguları anlamlandırma (Tuğsal, 2016), kriz iletişimi ve anlamlandırma (Xu, 2018) üzerine çalışmalar bulunmaktadır. Fakat anlamlandırma ile ilgili literatürde birçok araştırma olmasına rağmen; erişilebilen Türkçe ve İngilizce kaynaklarda anlamlandırma ölçeği ile ilgili bir çalışmaya rastlanmadığı ve literatürde doldurulması gereken önemli bir boşluk olduğu fark edilmiştir. Bu bağlamda, bu araştırmanın amacı anlamlandırma ölçeği oluşturmaktır.

Ölçekler, DeVellis (2012) tarafından kuramsal varlığı olan fakat doğrudan gözlemlenemeyen olguların düzeylerini ölçmeyi amaçlayan ifadelerden oluşan ölçüm araçları olarak tanımlanmaktadır. Ölçek oluşturma işlemi iki biçimde yapılmaktadır. Birinci yöntem, öz kültüre yönelik bir ölçek hazırlamaktır. İkinci yöntem ise, yabancı bir kültürde geliştirilmiş bir ölçüm aracını anadilde öz kültüre uyarlamaktır. Öz kültüre özgü ölçek geliştirmek; yabancı dilden çeviri yapmak, kültürel farklılıklar, güvenilirlik ve geçerliliğin test edilmesi gibi ölçek uyarlama ile ilgili birçok muhtemel hatayı önleyebilir.

Literatürde ölçeklerin, genellikle uyarlama sonucu kültürümüze kazandırıldığı görülmektedir. Bu bağlamda, bu araştırmanın temel amacı ve literatüre katkısı özgün bir ölçek oluşturmaktır. Bununla birlikte, ölçek geliştirebilmek için belirli bir metodoloji bulunmaktadır. Ölçek geliştirme çalışmaları genellikle deneysel süreç ya da kuramsal süreçler ile gerçekleştirilmektedir. Yurdugül (2005) ölçek geliştirme çalışmalarında yaygın olarak kullanılan deneysel sürecin aşamalarını; ölçülecek özelliğin belirlenmesi, aday ölçeğin elde edilmesi, literatür ve ölçek maddelerinin belirlenmesi, uygun örnekleme deneme yapılması ve faktör analizi ile maddelerin belirlenmesi sonucunda deneysel formun elde edilmesi olarak sıralamaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, ölçeğin geliştirilmesi aşamasında öncelikle ilgili literatür gözden geçirilerek Smerek'in (2009) aktardığı bilgiler doğrultusunda Louis'in ve Weick'in (1988) anlamlandırma modellerinden esinlenerek 36 maddelik madde havuzu oluşturmaya çalışılmıştır. Uzman görüşü sonucunda ölçekteki madde sayısı 22'ye düşürülmüştür. Ölçekteki ifadeler 5'li Likert tipi ölçekleme kullanılarak derecelendirilmiştir. Kolayda örnekleme yöntemi ile 207 akademisyene elektronik

posta aracılığıyla anketler gönderilip 104 geçerli veri toplanmıştır. Ölçekteki 22 madde Tablo 1’de sunulmaktadır. 6, 9, 13 ve 20 numaralı ifadeler kontrol amaçlı ters maddelerdir ve verilerin analizinde ters kodlama yapılmıştır.

Tablo 1. Ölçek Maddeleri

V1	Çevremde herhangi bir kriz durumu olduğunda olayların sebeplerini düşünürüm.
V2	Hayattaki sürprizlerin sebeplerini sorgularım.
V3	Kötü bir olay olduğunda tersliklerin neden kaynaklandığını düşünürüm.
V4	Karşılaştığım kriz durumlarından önce kriz sinyallerini fark ederim.
V5	Çevremdeki bozulmaların işaretlerini gözlemleyip yorumlarım.
V6	Bir kriz durumu olduğunda olayların sebeplerini düşünmem (-)
V7	İnsanların sözlerinde farklılıklar olduğunda şüphelenirim.
V8	Çevremdeki insanların davranışlarında terslikler olduğunda kuşkulanırım.
V9	Kötü bir olay olduğunda aksiliklerin neden kaynaklandığını düşünmem (-)
V10	Çevremdeki insanlar kendilerinden beklendiği şekilde davranmadığında, bu durumu diğer insanlarla paylaşıyorum.
V11	Beklenmedik bir olay olduğunda olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmaya çalışırım.
V12	İnsanlar kurallara uymadığında olabilecek kötü sonuçların sinyallerini gözlemlerim.
V13	Çevremdeki bozulmaların sebeplerini araştırmam (-)
V14	Çevremdeki insanlar toplumsal değerlere ve geleneklere uygun davranmadığında olabilecek kötü olayların işaretlerini fark edebilirim.
V15	İnsanların söyledikleri ile kendilerinden yapmaları beklenen farklı olduğunda sebeplerini anlamaya çalışırım.
V16	Çevremdeki insanların konuşmalarından, gelecekte ne gibi sorunlar çıkabileceğinin işaretlerini anlarım.
V17	İnsanların davranışlarındaki değişimleri anlamaya çalışırım.
V18	Çevremdeki olaylara sebep olan işaretlerin, sürprizlerin, aksiliklerin neler olduğunu merak ederim.
V19	İnsanların korku ve endişelerinin sebeplerini anlamak için iletişim kurarım.
V20	Beklenmedik bir olay olduğunda olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmak için çabalamam (-)
V21	Sorunlara çözüm arayan umutlu insanlarla iletişim kurarım.
V22	İnsanlar normalde olduğundan farklı davrandıklarında kötü birşey olacağından kuşkulanırım.

Bulgular ve Yorumlar

Ölçek geliştirme aşamasında anketlerden sağlanan verilerin analizleri için SPSS 20.0 istatistik yazılımından yararlanılmıştır. Öncelikle veriler analize hazırlanmıştır, kayıp veriler kontrol edilmiştir ve ters maddeler kodlanmıştır. İlk olarak ölçeğin güvenilirlik analizi, daha sonra ölçeğin yapı geçerliği için temel bileşenler test edilmiştir.

22 maddeden oluşan ölçekte 0.897 olarak hesaplanan Cronbach's Alpha değeri ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğu göstermektedir. Ölçeğin aritmetik ortalaması 90.923; değişkenliği açıklayan varyansı 110.945; standart sapması ise 10.5331 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2. Ölçek İstatistikleri Tablosu

Cronbach's Alpha	\bar{x}	Varyans	SS
0.897	90.923	110.945	10.5331

Verilerin temel bileşenler analizine uygunluğu için gerekli iki temel koşul KMO örneklem yeterliliği ve Barlett Küresellik testi uygulanması gerekmektedir (Tuğsal, 2018). Temel bileşenler analizinin daha anlamlı yorumlanabilmesi için çoklu döndürme yapılmıştır. Bileşenlerin belirlenmesinde ifadelerin Eigen değerleri 1 olarak kabul edilmiştir. Temel bileşenler analizi sonrasında faktör yüklerinin 0.50'den daha yüksek olmasına dikkat edilmiştir.

Tablo 3. KMO Örneklem Yeterliliği ve Bartlett's Küresellik Testi Tablosu

KMO Örneklem Yeterliliği Ölçümü		0.831
X ² KiKare		980.304
Bartlett's Küresellik Testi Serbestlik Derecesi		190
p		0.000

Faktör analizi için KMO örneklem yeterliliği koşulu ve Barlett Küresellik testi koşulu (0.831) sağlanmaktadır (p<0.001).

Tablo 4. Döndürülmüş Bileşen Matrisi Tablosu

	Bileşen				
	1	2	3	4	5
V11	,763				
V3	,749				
V20	,682				
V12	,636				
V1	,622				
V4		,840			
V5		,799			
V17		,671			
V19		,606			
V18		,536			
V7			,876		
V8			,779		
V22			,567		
V15				,789	

V10	,654	
V14	,593	
V16	,556	
V9		,796
V6		,786
V2		,609

Kaiser normalleştirme ile varimax döndürme işlemi sonuçlarına göre 0.50 ve altında yükleme olan V13 ve V21 değişkenleri çıkarılmıştır. 0.50 üzerinde yükleme yapılan maddelerden V1, V3, V11, V12 ve V20 değişkenleri birinci faktörde yüklenmiştir. V4, V5, V17, V18 ve V19 değişkenleri ikinci faktörde yüklenmiştir. V7, V8 ve V22 değişkenleri üçüncü faktörde; V10, V14, V15 ve V16 değişkenleri dördüncü faktörde; ve son olarak V2, V6 ve V9 değişkenleri beşinci faktörde yüklenmiştir.

Tablo 5. Açıklanan Toplam Varyans Tablosu

Bileşen	Eigen Değerleri			Yüklerin Karelerinin Döndürülmüş Toplamı		
	Toplam	Varyans (%)	Birikimli (%)	Toplam	Varyans (%)	Birikimli (%)
1	6.950	34.750	34.750	3.342	16.712	16.712
2	2.163	10.817	45.566	3.075	15.376	32.088
3	1.766	8.829	54.395	2.386	11.931	44.019
4	1.270	6.352	60.746	2.375	11.877	55.895
5	1.088	5.440	66.186	2.058	10.291	66.186

Temel bileşenler analizi sonucunda 20 madde, ölçeği 5 faktör ve %66.186 varyans ile açıklamaktadır. Faktörlerin isimlendirilmesi Anlamlandırma Teorisi ve ölçek maddeleri dikkate alınarak yapılmıştır. Bu bağlamda; birinci faktör nedensellik (causality), ikinci faktör işaretler (signs), üçüncü faktör tutarsızlık (inconsistency), dördüncü faktör aykırılık (contradiction) ve beşinci faktör sürprizler (surprises) olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin uluslararası araştırmalarda da kullanılabileceği düşünülerek, çeviri hatası olmaması için faktörlerin İngilizce karşılıkları; maddeleri tam olarak açıkladığı düşünülen causality, signs, inconsistency, contradiction ve surprises kavramlarıyla isimlendirilmiştir. Beş faktörün her birinin oluşturduğu alt ölçeklerin güvenilirlik analizleri sonucu elde edilen Cronbach's Alpha değerleri sırasıyla; nedensellik alt ölçeği için 0.810; işaretler alt ölçeği için 0.830; tutarsızlık alt ölçeği için 0.722; aykırılık alt ölçeği için 0.761 ve sürprizler alt ölçeği için 0.697'dir.

Tartışma ve Sonuç

Anlamlandırma teorisi ile ilgili literatürde birçok araştırma olmasına rağmen, *Anlamlandırma Ölçeği* ile ilgili bir çalışma bulunmaması literatürde doldurulma-

sı gereken önemli bir boşluğu işaret etmektedir. Bu araştırmada anlamlandırma ölçeği geliştirmeye çalışılmıştır. Araştırmadaki *Anlamlandırma Ölçeği* Anlamlandırma Teorisi'nden yararlanarak anlamlandırmanın bileşenlerini açıklamaktadır. Bu bileşenlerden yararlanarak farklı bilim dallarında ve disiplinlerde araştırmalar yapılabilir. Örgütsel davranış alanında aykırılıklar alt ölçeği, siyaset biliminde tutarsızlıklar alt ölçeği, askeri alanda nedensellik ve işaretler alt ölçeği, ekonomik verilerin analizinde işaretler alt ölçeği, davranış bilimlerinde sürprizler, tutarsızlıklar ve işaretler alt ölçekleri kullanılarak anlamlandırma ile ilgili araştırmalar yapılabilir.

Araştırmanın bazı kısıtları bulunmaktadır. Ölçek geliştirme çalışmalarında ölçekler, ya araştırmacının kendi kültürüne yönelik olarak hazırlanabilmekte; ya da yabancı bir kültürde geliştirilmiş bir ölçüm aracı araştırmacının anadiline çevrilerek uyarlanabilmektedir. Bu bağlamda, araştırmanın ilk kısıtı, araştırmanın kendi kültürümüzde uygulanmasıdır; farklı kültürlerde test edilmesi önerilmektedir. İkinci kısıt, araştırmanın akademisyenler üzerinde yapılmış olmasıdır. Dolayısıyla, ilk kez geliştirilen ölçeğin eğitim sektöründe belirli bir katılımcı üzerinde uygulanmış olması farklı sektörlerde ve farklı katılımcılar üzerinde uygulanmasını gerekli kılmaktadır. Bununla birlikte, kendi kültürümüzde geliştirilen ölçeğin farklı kültürlerde de güvenilirlik ve geçerliliğinin test edilmesi gerekmektedir.

Bu araştırmanın literatüre katkısı özgün bir *Anlamlandırma Ölçeği* oluşturmaktır. Bir diğer katkısı; söylem, eylem, olgu ve olayların bir işaret olarak anlamlandırılması; belirsizliklerin azaltılarak, gelecekte olması muhtemel hata, kaza, kaos, kriz gibi kötü olayların tahmin edilebilmesine ve tedbir alınabilmesine imkân verebilir. Araştırmanın üçüncü katkısı; diğer bilim dallarında ölçeğin kullanılmasını sağlamak ve farklı anlamlandırma ölçekleri geliştirilmesinin önünü açmaktır. Anlamlandırma ile ilgili birçok bilim dalında araştırma yapılıyor olması, bu araştırmanın katkısıyla ölçek sayısının ve çeşidinin artmasını sağlayacaktır.

Anlamlandırma Ölçeği'nin özellikle davranış bilimleri, örgütsel davranış, insan kaynakları, yönetim ve organizasyon alanlarında kullanılmasını sağlamak ve davranış bilimleri ile çok yakın ilişkisi bulunan psikoloji ve iletişim bilimlerinin yanı sıra, ekonomi, siyaset bilimi ve askerî alanda fayda sağlayabilir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda uygulayıcılara öneri bağlamında; örgütsel davranış alanında anlamlandırma ile ilgili olabileceği düşünülen örgütsel sessizlik, örgütsel intikam, karanlık liderlik, işten ayrılma niyeti, örgütsel bağlılık, sosyal destek, örgütsel özdeşleşme gibi konularla ilişkisinin araştırılmasında kullanılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- DEVELLIS, Robert F. (2012), *Scale development theory and applications* (Third Edition), SAGE Publications, Inc.
- DOUGHERTY, Debbie S., DRUMHELLER, Kristina (2006), "Sensemaking and emotions in organizations: Accounting for emotions in a rational(ized) context", *Communication Studies*, C.57, Sayı:2, ss. 215-238.
- DYER, Ronald (2017), "Cultural sense-making integration into risk mitigation strategies towards megaproject success", *International journal of project management*, C. 35, Sayı:7, ss. 1338-1349.
- GROSS, Margaret K., (2010), "Sense-making in theory and practice: a metatheoretical foundation and application for health information seeking", MSc Thesis, University of Illinois at Urbana, Illinois, ss. 1-49.
- <http://www.tdk.gov.tr>. Erişim tarihi: 27.04.2018.
- ITO, Kumiko, INOHARA, Takehiro (2015), "A model of sense-making process for adapting new organizational settings; Based on case study of executive leaders in work transitions", *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, C. 172, ss. 142-149.
- JAKOBSEN, M, WORM, V, LI, X (2018), "Making Sense of Context in International Business: Some Methodological Reflections", *Asia Pacific Management Review*, C.23, Sayı:4, ss. 251-257.
- KHARCHENKOVA, Svetlana (2018), "The market metaphors: Making sense of the emerging market for contemporary art in China", *Poetics*, C.71, ss. 71-82
- MAITLIS, Sally, CHRISTIANSON, Marlys (2014), "Sensemaking in organizations: Taking stock and moving forward", *The academy of management annals*, C.8, Sayı: 1, ss. 57-125.
- MATTSSON, Lars Gunnar, CORSARO, Daniela, RAMOS, Carla (2015), "Sense-making in business markets—the interplay between cognition, action and outcomes", *Industrial Marketing Management*, C.48, ss. 4-11.
- SMEREK, Ryan E. (2009), "Sensemaking and Sensegiving: Leadership Processes of New College Presidents", Doctor of Philosophy in The University of Michigan.
- TILLMANN, Katia, GODDARD, Andrew (2008), "Strategic management accounting and sense-making in a multinational company", *Management accounting research*, C.19, Sayı: 1, ss. 80-102.
- TUĞSAL, Türker (2015), "Finansal Krizler ve Anlamlandırma Teorisi: 2008 Krizine Retrospektif Bir Yaklaşım", *Siyaset, ekonomi ve yönetim araştırmaları dergisi*, C.2, Sayı: 2, ss. 111-124.
- TUĞSAL, Türker (2016), *İş Yaşamında Duyguları Anlamlandırmanın Örgütlere ve Çalışanlara Faydaları* (Örgüt Yönetiminde Duygular, ed. Ülgen, B.), ss. 69-90, Ankara, Nobel Yayıncılık.
- TUĞSAL, Türker (2018), *İş-yaşam dengesi, sosyal destek ve sosyo-demografik faktörlerin tükenmişlik üzerindeki etkisi*, İstanbul, Cinius Yayınları.

- WEICK, Karl E. (1988), Enacted sensemaking in crisis situations, *Journal of management studies*, C.25, Sayı: 4, ss. 305-317.
- XU, Sifan (2018), “Crisis communication within a community: Bonding, coping, and making sense together”, *Public Relations Review*, C.44, Sayı:1, ss. 84-97.
- YURDUGÜL, Halil (2005), Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliği için Kapsam Geçerlik Endekslerinin Kullanılması, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi 28–30 Eylül 2005 DENİZLİ.